

Egidijaus Meilūno viešoji kalba sakyta premijos „Prometėjas“ įteikimo
Prezidentui Valdui Adamkui proga

Labai džiugu gauti Prezidento Valdo Adamkaus padėką, o tuo pačiu – prisiminti „Prometėjo“ apdovanojimo įteikimo Prezidentui akimirkas. Buvo didelė garbė pasveikinti Prezidentą šio išskirtinio apdovanojimo proga, žemiau pateikiu sveikinimo tekstą.

„Jūsų Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidente Gitanai Nausėda,
Prezidente Valdai Adamkau ir Ponia Alma,
Ponios ir ponai,

Šiandien Prezidentui Valdui Adamkui įteikiamas šviesios atminties Lenkijos Prezidento Lech Kaczyński vardo apdovanojimas „Prometėjas“. Jis yra skiriamas už ypatingus nuopelnus kuriant naują kokybę Europos politikoje ir partnerystę tarp Lietuvos ir Lenkijos.

Vardas „Prometėjas“ iš graikų kalbos verčiamas kaip „žvelgiantis į ateitį“. Graikų mitologijos herojus, titanas Prometėjas, atliko žygdarbį padovanodamas žmonėms ugnį. Mūsų laikais titanais vadinami stiprios dvasios žmonės, o Prometėjas tapo laisvės ir tarnystės žmonėms simboliu. Žymus lietuvių filosofas Antanas Maceina rašė: „Prometėjiškas žmogus iš esmės yra ateities žmogus.“

Visas Prezidento Valdo Adamkaus gyvenimas – tai prometėjiška tarnystė žmonėms ir tėvynei, o šių kilnių tikslų jis visuomet siekia su titaniška tvirtybe. Ar jis būtų jaunas žmogus, dalyvaujantis antinacinėje ir antikomunistinėje rezistencijoje, ar žymus JAV aplinkosaugos pareigūnas bei vienas lietuvių bendruomenės lyderių, ryžtingai siekiantis laisvės Lietuvai, ar Lietuvos Prezidentas – jam svarbiausia yra Lietuva ir jos žmonės. Jo politika visuomet pagrįsta vertybėmis.

Jis – visuomet yra kartu su Ponia Alma, kuri yra jo bendražygė ir jo stiprybės šaltinis.

1998 metais, pirmą kartą tapęs Lietuvos Prezidentu, jis turi aiškią strategiją – saugi, stipri ir klestinti Lietuva – ir tvirtai siekia ją įgyvendinti. Pirmos kadencijos

metu atliktas titaniškas darbas – baigtos derybos dėl Lietuvos narystės Europos Sąjungoje ir NATO, sustiprintos Lietuvos pozicijos regione ir pasaulyje.

Kaimyninė Lenkija šioje strategijoje užima ypatingą vietą. Nedaugeliui žinomas faktas, kad Lenkijoje, kaip ir Lietuvoje, Valdas Adamkus pradėjo lankytis dar 1972 metais kaip JAV aplinkosaugos delegacijos vadovas. „Jau tada puikiai suvokiau, kad mūsų tautas sieja ne tik bendra istorija, bet ir bendra ateities vizija“ – pasakoja Prezidentas.

Išrinktas Lietuvos Prezidentu, pirmo vizito vyksta į Lenkiją, o bendradarbiavimas ir partnerystė su kaimynine valstybe yra vienas jo veiklos prioritetų. Strateginė partnerystė tarp dviejų šalių tampa tikrove ir baigiantis kadencijai Prezidentas gali apibendrinti: „Džiugu, kad šiandien Lietuva ir Lenkija vis daugiau istorijos puslapių rašo drauge“.

2004 metais, antrą kartą išrinktas Lietuvos Prezidentu, Valdas Adamkus pristato Lietuvos, kaip aktyvios regiono narės, strategiją. Joje centrinę vietą užima mūsų regionas ir bendrystė su Lenkija: „Lietuvą ir jos kaimynę Lenkiją siejančios strateginės partnerystės laukia daug žadanti ateitis. Turime panaudoti šią patirtį regiono labui.“ Kadencijos pradžioje, Ukrainoje kilus „oranžinei revoliucijai“, nedvejodamas vyksta į Kijevą su tarpininkavimo misija, kuri yra itin sėkminga.

2005 metais Lenkijos Respublikos Prezidentu išrenkamas iškilus Lenkijos valstybės veikėjas, patriotas, teisės profesorius Lech Kaczyński, taip pat turintis prometėjišką užsienio politikos strategiją. Joje itin svarbi vieta skiriama Lietuvai, o santykius su mūsų šalimi Prezidentas įvardina kaip „strateginę sąjungą“. Susitikime su Varšuvos universiteto studentais šią sąjungą taip apibūdina: „Kai kas sako, kad Lenkija – tai 39 milijonai gyventojų, o Lietuva – 3. Aš Prezidentui Adamkui pasakiau: mūsų, lenkų ir lietuvių, bendrai yra 42 milijonai.“

Žodžiai „bendrai“ ir „kartu“ nuo šiol lydi Prezidentų bendradarbiavimą, greit peraugusį į nuoširdžią draugystę ir davusį labai konkrečių ir ilgalaikių rezultatų.

Bendromis vertybėmis ir bendrais siekiais grįstas bendradarbiavimas klesti visose srityse. Šis laikotarpis Lietuvos ir Lenkijos santykiuose vadinamas „aukso amžiumi“.

Ponios ir Ponai,

Per nepilnus ketverius metus prezidentai susitinka daugiau kaip 40 kartų. Tai – svarbi statistika, tačiau svarbiausia, kad už jos slypi titaniški darbai. Padedami pagrindai abiejų šalių energetiniam saugumui. 2007 metais spalį abu prezidentai šiuose – Lietuvos Prezidento – rūmuose pirmą kartą praneša, kad abi šalys bus sujungtos dujotiekiu. 2008 metų vasarį Varšuvoje, Prezidentų iniciatyva ir jiems dalyvaujant, pasirašoma istorinė sutartis dėl abiejų šalių elektros tinklų sujungimo. Šie projektai – ne tik dvišaliai, jie itin svarbūs regionui ir visai Europai. Adamkaus ir Kaczyński tandemo dėka energetinio saugumo tema atsiduria Europos Sąjungos prioritetų sąrašė, o Prezidentas Adamkus taikliai pastebi: „Lietuva ir Lenkija yra valstybės, atveriančios naują Europos santykių puslapį.“

Prezidentų iniciatyvos kuria naują realybę regione, į energetinio saugumo klausimų sprendimą įtraukiamos Ukraina, Sakartvelas, Azerbaidžanas, kitos valstybės. Krokuvos ir Vilniaus viršūnių susitikimai padeda pagrindus naujai, XXI amžiaus „Tarpjūrio iniciatyvai“.

Parama demokratijai, laisvei Rytuose – dar viena bendro prezidentų veikimo sritis. Vyksta itin glaudus bendradarbiavimas su Ukraina ir Sakartvelu. Nėra net abejonių, kad Lietuvos ir Lenkijos prezidentai, kartu su kelių kitų šalių vadovais, 2008 metų rugpjūčio 12 dieną skubiai nuvykę į Tbilisį, padėjo sustabdyti tolesnę Rusijos agresiją prieš šią šalį.

Ne visi pritarė toliaregiškoms idėjoms, ypač – energetinio saugumo ir Rytų politikos srityse. Tuo metu buvo daug balsų, sakančių: „Nereikia! Negalima! Neleisime!“ , tad šioms iniciatyvoms įgyvendinti reikėjo ir drąsos, ir tvirtybės. Prezidentas Valdas Adamkus yra įsitikinęs, kad būtent toks kelias yra teisingas, ir

savo kalboje Torunės universiteto studentams kviečia jaunąją kartą eiti prometėjišku keliu: „Nebijokite ginti tiesos ir svarbiausia – nebijokite paversti savo minčių darbais. Drąsiai įgyvendinkite savo dideles svajones ir palikite pasaulį geresnį, negu radote. Tai bus didžiausia Jūsų dovana ateities kartoms“.

Ponios ir ponai,

2010 metų balandžio 10 dieną pasaulį pasiekia dramatiška žinia apie Lenkijos Prezidento, Pirmos Ponios Maria Kaczyńska ir daugelio iškilių Lenkijos žmonių tragišką žūtį prie Smolensko. Sukrėstas Prezidentas Adamkus sako: „Lech Kaczyński netektis – tai netektis ne tik Lietuvai ir Lenkijai, bet ir visai žmonijai.“ Balandžio 12 d. Valdas Adamkus atvyksta į Varšuvą atsisveikinti su bičiuliu ir Ponia Maria paskutinę pagarbą. Po kelių savaičių Šakių rajono Šilaininkų miške, kur sodinami medeliai visiems žuvusiems prie Smolensko pagerbti, Valdas Adamkus su Ponia Alma pasodina du ąžuoliukus – Prezidento Lech Kaczyński ir Ponios Maria atminimui.

Ponios ir Ponai,

Žymus Lietuvos istorikas, parodos „Lenkijos Prezidentas Lech Kaczyński ir Lietuva Prezidento Valdo Adamkaus akimis“ sumanytojas, profesorius Alvydas Nikžentaitis Lietuvos ir Lenkijos santykius yra taip apibūdinęs: „Lenkijos XX-XXI amžiaus istorijoje yra du momentai, kurie ypač svarbūs Lietuvai: Lenkijos „Solidarumo“ judėjimas (...) bei asmeninė prezidentų Valdo Adamkaus ir Lech Kaczyński draugystė bei šios draugystės rezultatai“.

Šiandien džiaugiamės puikiais Lietuvos ir Lenkijos dvišaliais santykiais, abi valstybes sujungusiu elektros tiltu, naujomis ekonominėmis iniciatyvomis, sėkmingai plėtojamu regioniniu bendradarbiavimu. Kitamet pradės veikti bendras dujotiekis, naują pagreitį įgauna „Trijų Jūrų Inicatyva“, o Lietuvos ir Lenkijos Prezidentai bendrai tariasi dėl paramos laisvei ir demokratijai kaimyninėje Baltarusijoje ir daugeliu kitų klausimų.

Lietuva ir Lenkija šiandien džiaugiasi nuoširdžia draugyste, o mūsų bendra patirtis paneigia garsųjį vadinamosios „realiosios politikos“ šalininkų teiginį, kad tarptautiniuose santykiuose nėra draugų, o yra tik interesai. Mūsų bendra patirtis šiandien liudija, kad žymiai sėkmingesnė ir efektyvesnė tarptautiniuose santykiuose yra „Adamkaus-Kaczyński doktrina“ – draugystės doktrina.

Ponios ir Ponai,

Apdovanojimą Prezidentui įteiks ponia Anna Fotyga – šviesios atminties Prezidento Lech Kaczyński bendražygė, buvusi užsienio reikalų ministrė, nuoširdi Lietuvos draugė. Ponia Ministre – dėkojame už Prezidento Adamkaus ir Lietuvos įvertinimą. Dėkojame už Jūsų didelį asmeninį indėlį į mūsų šalių partnerystę ir draugystę! Szanowna Pani Minister! Serdecznie dziękujemy za ogromny wkład osobisty Pani Minister w rozwój partnerstwa polsko – litewskiej i przyjaźń!

Ponios ir ponai,

Norėčiau šią kalbą užbaigti Prometėjaus žodžiais iš žymaus Lietuvos poeto Justino Marcinkevičiaus dramos „Prometėjas“:

“Tai mūsų pergalė, kurios jie niekad
iš mūsų neatims. Išsisklaidys
tie debesys, kurie dabar mus gaubia,
ir vieną dieną žmonės pamatys
dvi saulės nutviekstas kalnų viršūnes
Ir šlovins mūsų drąsą.”

Prezidente Valdai Adamkau – nuoširdžiai sveikiname Jus su garbingu apdovanojimu.

Mes Jumis didžiuojamės! Jūs – mūsų Prometėjas!

Dėkoju už dėmesį.

Egidijus Meilūnas, Lietuvos Respublikos ambasadorius Airijoje, buvęs Prezidento Valdo Adamkaus patarėjas, buvęs Lietuvos Respublikos ambasadorius Lenkijos Respublikoje“.